

1963 YILI YAZ AYLARINDA ÇUKUROVA HARASI DAMIZLIK
MERKEPLERİNDE GÖRÜLEN YAYGIN DERMATİTİS
CHRONICA EXUDATIVA ET NECROTICANS
OLAYLARI ÜZERİNDE ÇALIŞMALAR

H. Anteplioğlu*

Kâzım Keven**

R. Uzgör***

Equide'lerde görülen dermatitis'ler hakkında kısa literatür bilgi:

Dermatitis bilindiği gibi derinin yüzeysel ve derin katlarının yangısı olup damarlı olan dokularda, hiperemi, eksudasyon ve proliferasyon doğuran bazı ahvalde ise nekrozla sonuçlanan bir halidir. Etiyoloji yönünden, infeksiyöz olan dermatitislere ilâveten, tromatik, şimik termik sebeplere bağlı ve irradasyonla ilgili dermatitis'ler vardır.

Tek tırnaklılarda tromatik etkiye ençok mâruz kalan bölgeler, paldum, supraorbital bölge, tarsus eklemi, carpus ve dirsek eklemlerinin dış yüzleridir. İş hayvanlarında hastalığı, daha ziyade iyi intibak etmeyen koşum takımının daimi sürtünmesi doğurur. Dermatitis topuk kıllarının kesilmesi sonunda şekillenebilir. Ön ayakların corona bölgesinde görülebilecek kronik tabiatli bir dermatitis eğitim maksadiyle buraya geçirilen zincir veya köstekler tarafından meydana gelmiş olabilir. Ekstremitelerin bilhassa distal kısımlarında şekillenen dermatitis'lerin çoğu zaman sebebi pislik, çamur ve benzeri irkiltisel maddelerle derinin temasta kalmasıdır.

Büyük çapta irkiltiler çeşitli derecede dermatitis'lerin sebebi olmaktadır. İnce derili atlarda toksik dermatitis kolaylıkla husule gelir. Sekresyonla mütarafık taşkın granulation'lu yaralara tatbik edilen eskarotik ilaçlar oldukça şiddetli bir dermatitise sebep olur. Bizzat yaraların sekresyonu desquamativ şekilde bir deri yangısı doğurur. Ayakların çeşitli enfeksiyonlu lezyonlarında tedavi maksadiyle kullanılan formalin'li veya katranlı bileşimlerde dermatitis meydana getirirler

Kerosen ve daha birçok yağlı ensektisidler temas ettikleri deri için vezikan etkilidirler. Henüz üzeri ensektlere karşı koruyucu ilaçla pulveri-

* A. Ü. Vet. Fak. I Şirurji Kürsüsü Doçenti

** Çukurova Harası Atçılık Şubesi Mütchassis Veterineri

*** Çukurova Harası Atçılık Şubesi Veterineri.

zasyona tutulmuş tahtalarla yapılmış, ahırların duvarlarıyla devamlı olarak derinin temasta bulunması hyperkeratosis'le müterafık bir dermatitis crustosa tablosu meydana getirir. Termik sebeplerle bağlı olmak üzere combistio ve congelation'un belirli devrelerinde bir dermatitis her zaman şekillenir.

Çoğunlukla ayaklar bölgesinde, corona'da, bukağılıkta, topukta bulunan deri dokusunun daimi bir şekilde buzlu, karlı, çamurlu sularla temasta bulunması, dermatitis'ler içerisinde en çok görüleni ve önemlisini teşkil eder. Normal şartlar altında bir dermatitis soleare görülmez, esasen deri kılırlarla kaplı ve çoğu zaman pigmentli olduğundan bu hal nadirdir. Beyaz pigmentten yoksun derili hayvanlarda photosensitiation sonu dermatitis husule gelebilir.

Anatomik irradyasyona experimental olarak mâruz bulunan derilerde yangı görülür. 1943 de Japonya'da, Hiroşima'ya atılan atom bombası sonucunda atlarda bir deri yangısı şekillenmiştir. Bu atom bombasının düştüğü sahaya mücavir yerlerde bulunan hayvanlarda yüksek seviyede bir mortallite kaydedilmiştir. Ölen hayvanların 1/3 ü şimşek sadmesi ve yanıklardan olmuştur. Bombanın patlama sahasından oldukça uzaktaki bölge hayvanlarında derinin depigmentation ve epilation'una yol açan yanıklar müşahede edilmiştir. Röntgen ışınlarından ileri gelen dermatitis atlarda nadiren görülür. Diagnose maksadiyle atların röntgen ışınına mâruz kalma süreleri böyle bir lezyonun husulü için kâfi gelmemektedir. Radiotherapie atların bazı hastalıklarında tatbik edilince irradyasyona bağlı dermatitislere rastlanmaktadır.

Dermatitis'lerin tedavileri hususunda pekçok tertipler mevcuttur. Fakat ilk iş bilinen ve bilinmeyen sebeplerin ortadan kaldırılmasıdır. Hastalar terkinde yeteri kadar vitamin, mineral madde ihtiva eden iyi bir diyetle alınmalıdır. İlaçla tedavi olarak; Arsenikli solüsyonlar, Liq. de Fowler, Sol. patassium arsenit verilebilir, su ile iyice dilüe edilmiş Neoarsphenamine den i. v. 4,5 g. verilmesi birçok vak'alarda şifayı sağlar. İyodürlerden de faydalanılabilir. Allerjik dermatitis şüphesi uyanırsa Antihistaminik preparatlar kullanılmalıdır. Cortison ve ACTH gibi steroid hormon derivelerinin dermatitis olaylarında çok iyi etki ettiği klinik kayıtlarına dayanılarak kat'iyetle söylenebilir. Çok eski bir tedavi şekli olmakla beraber atlarda Autohaemoterapie (80-100 cc) kan damarından alınıp adale içine enjekte edilebilir. Lokal tedavi için hastalıklı nahiye temizlendikten sonra % 2 Ceroline solüsyonu veya % 2 kireç sülfür solüsyonu kullanılabilir. Bazı dermatitisler özel bir tedavi isterler. Yaş dermatitislerde %5 lik Tannik veya Salicylique asit solüsyonları kullanılır bunu takibinde pom. oxyte de zinc veya %10 Ichthammol merhemi veya her iki merhemini karışımı kullanılır. Kronik dermatitis olaylarında, bir kısım lugol solüsyonu içinde 3 kısım glycerine bilhassa lokal tatbikat için başarı ile kullanılabilir. Nitrate'd'Argent'in % 5 solüsyonu da

kronik tabiatli olaylarda iyi gelir. Kostikler veya koterizasyon produktiv kronik olaylarda baş vurulan tedavi çarelerindedir. (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9).

Ö z e l Ç a l ı Ő m a l a r ı m ı z

1963 Yılı Temmuz ayında Tarım Bakanlığının Ceyhan-Çukurova Harası'nın damızlık merkeplerinde çıkan bir deri hastalığıyla ilgili 229 baş hasta hayvan bu çalışmamızın metaryalini teşkil etmektedir.

Fakültemizce hastalığı mahallinde tetkik ve tedavileri hususunda gereken işleri düzenlemek maksadiyle Temmuz ayında adı geçen hara'ya gidilmiştir.

Mevcut hastalık hakkında mahallinde tespit edilen bilgiler şunlardır: Temmuz başlarında ayak derisine münhasır dermatitis tablosu gösteren 7-8 vak'a dikkati çekmiş bundan sonra yapılan dikkatli bir muayenede vak'a sayısının 100 e vardığı görülmüştür.

Bu bölge, Kış ve ilk bahar aylarında daimi olarak su ile kaplı, çamurlu bir saha halinde kalmış ayrıca o yıl sel baskınına uğramış olan bu otlaklarda bataklık durumu 1963 ün Haziran ayı sonlarına kadar devam etmiştir.

Harada evvela iki blok halinde bulunan merkezler bir bir gözden geçirilmiş 229 baş hasta hayvan tesbit edilmiştir. Bunlardan:

Dört ayağında supure etmiş nekrotik fuvayyeler taşıyan ve ağız burun çevresi ile karın altında bir dermatitis chronica exsudativa et necroticans tablosu gösterenler; 20/59, 23/57, 17/60, 15/57, 32/57, 33/58, 32/58, 35/59, 46/56, 15/57, 28/55, 73/56, 37/58, 76/56, 74/56, 20/58, 34/56, 5/57, 13/57, 17/58, 76/56, 25/58, 23/55, 42/59, 8/60, 3/58 numaralı yirmi yedi baş merkez.

Yalnız üç ayağında yukarıdaki gurup benzeri lezyonları gösterenler; 39/59, 73/56, 30/52, 30/57, 9/60, 25/58, 37/59, 35/57, 20/58, 29/55 numaralı on baş merkez.

İki ayağında benzeri symptome'ları gösteren; 76/56, 7/58, 38/58, 63/56, 37/58, 30/58, 34/53, 17/59, 2/61, 33/47, 38/55, 32/58, 1/60, 32/57 numaralı onbeş baş hasta merkez, ile tek bir ayakta gangrenli deri fuvayyeleri ile müterafik dermatitis tablosu gösteren; 20/58, 29/58, 5/57, 7/57, 4/57, 33/57, 26/57, 26/59, 37/59, 4/55, 5/58, 23/58, 74/56, 20/58, 18/55, 40/59, 7/62, 70/56, 68/56, 34/57, 44/58, 8/61, 50/56, 26/54 numaralı yirmi dört baş hasta merkez toplam olarak 76 baş, damızlık merkezde, hastalığın çok ileri devresi ve hatta taxoemie'ye giren vak'alarda tesbit edilmiştir. Bunun dışında kalan ve ayrı ayrı muayeneden geçirildikten sonra durumları kaydedilen 153 baş merkezde de yalnız deriye

münhasır lezyonlar müşahede edilmiş, hastalığın ön bacaklarda Articul^{us} carpi, artlarda ise articul^{us} tarsi civarına kadar alttan itibaren yayıldığı, ayrıca burun delikleri ve dudaklar çevresiyle, bazı vak'alarda karın altında ödemle müterafık benzeri yaygın bir tablonun bulunduğu notedilmiştir.

Ağır dermatitis olaylarına yakalanmış olan hastalarda gördüğümüz symptome'lar:

a) **Lokal Symptome'lar:** Ön bacaklarda Art. carpi, artlarda ise çoğunlukla art. tarsi'nin proximal'ine kadar çıkan bir dermatitis chronica, exsudativa et necroticans tablosu dikkati çekmekteydi. Bu lezyonlu sahada kabuklar altında değişik büyüklükte irin odakları yer almıştır. (dermatitis purulenta). Daha önemlisi bu merkeplerde çoğunlukla corium coronarium bölgesine münhasır bazılarında da topuk, incik ve articul^{us} carpi ve tarsi'nin civarında yerleşen az veya çok geniş altındaki deri den gayri dokularda harabiyete sebebiyet veren, putrefiye nekroz odakları bulunmaktaydı (Resim: 1 ve 2).

Resim: 1 ve 2- Ayaklarında Dermatitis gangrenosa tablosuyla iki vak'aya ait tedaviden evvel çekilmiş resimler.

b) **Genel symptome'lar** yetmiş altı vak'adan yirmi ikisinde beden ısısının $39^{\circ},6-41^{\circ},2$ santigrat arasında bir yükselme gösterdiği sabah ve akşamları alınan sistematik derece kontrolünden anlaşılmıştır. Aynı zamanda beden ısısının yükselmiş olduğu vak'alarla diğer bazı hastalarla iştahsızlık, yerinden kımıldamama, su içme isteği, kederlilik hali, yerde yatıp kalkmama, cachexie gibi symptome'larda kaydedilmiştir.

İlk muayene günü aynı hastalıktan ölen bir merkebin otopsisini hemen Prof. Dr. M. Mimioğlu ile birlikte orada yapılmış ve iç organların makroskopik görünümünde septisemi tablosu müşahade edilmiştir.

c) **Funksiyonel symptome'lar:** Lezyonlar extremitelerde yerleştiğinden bilhassa on iki vak'ada şiddetli topallık görülmüş, hatta geniş nerroz ocaklarını taşıyan ayaklardan bir kısmında paries ungule'de diffus ayrılmalar dikkati çekmiştir. Bu sonkilerden altı hastada septisemi tablosu başlamış bulunuyordu ve bunlar ahırlarının civarında adeta bitkin bir vaziyette ölümle pençelesiyorlardı.

Diğer hafif şekilde hastalık symptome'larını gösteren 153 baş merkep- te beden ısısı normal sınırlar içinde bulunmuş, diğer genel duruma ilgili bel- deklere görülmemiştir.

Hastalığın seyrettiği haraya ilk gidişime kadar hastalıktan beş merkep bir septisemi tablosu göstererek ölmüş olduğu bildirilmiştir.

Tatbik ettiğimiz tedavi ve sonuçları: Hastalardan tehlikeli komp- likasyonlara giden ve beden ısısı yüksek olan 76 baş vak'a ilk sırada tecrit edilerek iyi besin ve mesken hijyenine alınmış ve herbiri ayrı ayrı yatırılıp hastalıklı regioda bulunan nekrotik doku aksami eksize edilmiş, diğer hastalıklı kısımlardaki kabuklar sıcak su ve sabunla yıkattırılmıştır. Yaralı nahiyeler % 3 sol. de crèoline'le devamlı olarak komprese alınmış ayrıca bu hayvanlara pa- renteral yolla (Penicillin, Streptomycin, Pan-terramycin, penicillin-sulp- hamezathine, penicillin-supronal) enjeksiyonları yapılmıştır.

Vak'alardan birkaçında enfeksiyon odağını tahrip bakımından koteri- zasyona baş vurulmuştur. Yaralı olmayıp sadece dermititis eksudativa chro- nica symptome'larının bulunduğu hastalıklı deri üzerine Glycérilo-bleu de méthylèn ve Glycérine-iodée sürülmüştür: (Resim: 3; 4, 5).

Resim 3 — Hasa merkeplerin otladıkları mer'a durumunu gösteren resim.

Resim 4 — Hastalık symptome'larının karnın altı derisinde ödemle birlikte lokalizasyonunu gösteren resim.

Resim 5 — Kompres'le tedaviye alınan vak'alardan birkaçı.

Bu ilâç tatbikatı takriben 2-3 hafta kadaar devam etmiştir. Beden ısısı normalin üstünde bulunan bir vak'a müstesna (41, 2 c.) diğerlerinde enjeksiyonun ikinci gününden itibaren ısı normale düşmüştür. Yukarıda zikrettiğimiz tek vak'a septisemi tablosu göstererek ölmüştür. Bu tedavi ile yaralar granulation ile dolmuş ve bu defa sathî yaralar sicatrisan antiseptik merhemlerle şifaya yöneltilmişlerdir. Ancak bu guruptan beş merkepten üçünde tedaviden evvel hastalık ayak eklemlerinin irinli arthritisine yol açmış diğerlerinde ise tırnak ile iyileşen yumuşak doku bölgesinin kaynaşması hemen olmamıştır.

Diğer 153 baş merkepte tavlalarda tecrit usulü kullanılmamış, yalnız herbiri teker teker muayene edilip hastalıklı deri nahiyeleri savon **noire** ve sıcak su ile yıkanıp kurulandıktan sonra nahiyeye **Glycérine iodée**, **Glycerilo-Bleu de Méthylène** gibi pereparatların gün aşırı olarak tatbiki uygun görülmüştür.

Bu grup içinde ki vak'aların hepsi 5-22 gün içinde iyileşmişlerdir. Bilhassa ağır hastalık lezyonlarını taşıyan vakalara bizim tedavimizden evvel ilgili şubenin veterinerince tedavi gayesiyle birçok müdahaleler yapılmış ve bu arada bol miktarda antiseptik pomat lokal olarak kullanılmış ve antibiyotik-sülfonamit kombinasyonları parentarel olarak enjekte edilmiştir. Buna rağmen hiçbirinden bir sonuç alınanmamıştır.

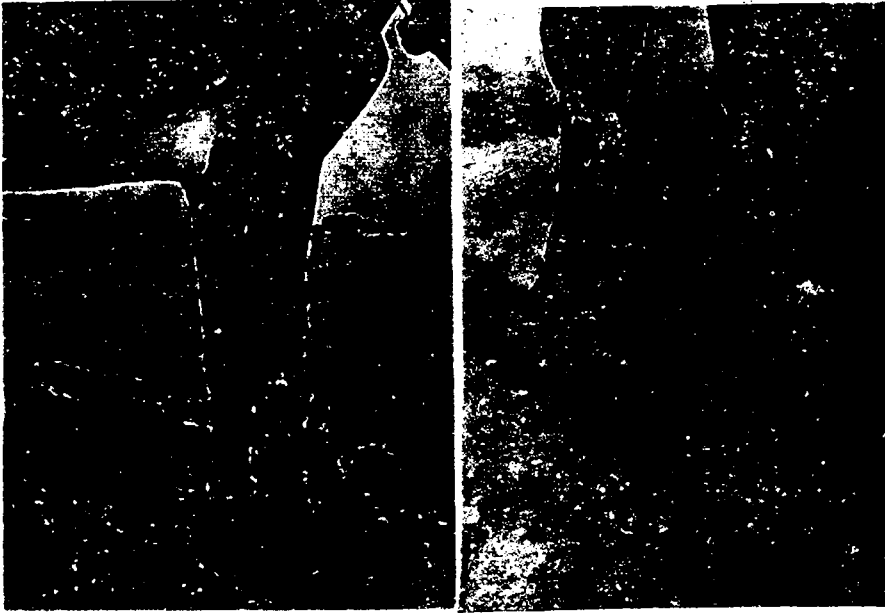
Bu tedavi devam ederken ahırlarda daimi olarak sinek mücadeleside yapılmıştır.

İlk nazarda bulaşıcı karakterde bir bakteriyel veya parasiter hastalıklımış gibi görünen bu durumun etiyojisini tesbit için, adı geçen Haraya Bakanlıkça müteaddit mütehassıslar gönderilmiş ve muayeneler yaptırılmıştır.

İlk otopsi kadavrasından alıp gerekli muayeneler için A. Ü. Vet. Fak. laboratuvarlarına gönderdiğimiz materyalde spesfik bir etken ve buna ilgili tablo tesbit edilememiştir. Bu muayenelerin yönü; Cilt habronemose'u (Habronemose cutané), uyuz, lymphangitis, mantar hastalığı olmuştur. Pendik Bakteriyolojisi Enstitüsünden adı geçen hastalıkla ilgili muayeneleri yapan bir mütehassis hay'et verdiği raporda kanaatini cilt habronemose'u üzerinde toplamıştır.

İkinci daf'a Eylül 1963 ayında Vet. İş. Gn. Md. lüğü tedaviye aldığımız vak'alardan % 85-90 başarı sağlandığını ancak 10-15 vak'ada taşkınlıkların şekillendiğini bunların bir kere daha mahallinde görülerek tedavileri cihetine gidilmesi ricasında bulunmuştur. Fakülte Prof. Kurulu karariyle haraya gidilmiş ve hastalığın tatbik edilen tedavi sayesinde durduğunu ve şifa nisbetinin % 97,5 olduğu müşahede edilmiştir. Yalnız dokuz vak'ada mevcut yaraların daimi antiseptik kompres'in tesiri altında taşkın granulation dokusuyla dolduğu görülmüş, taşkınlıklar operatif yolla giderilip yer-

leri koterize edilmiş ve sonra kapalı pansuman altında tedaviye terk edilmiştir. Hepsinde değişik bir süre içinde iyileşmişlerdir. Yalnız evvelce zikrettiğimiz gibi üç vak'ada bir Arthritis suppurativa şekillenmiş (Ayak eklemlerinde) diğer iki vak'adada topallık baki kalmıştır. (Resim: 6,7).

Resim 6 — Tedavi sonunda şekillenen yara hyperplasi'si.

Resim 7 — Topuk eklemi üzerinde şekillenen yara hyperplasi'si.

Taşkınlıklar eksize edilip, yerleri koterize edilmiş ve sonra kapalı pansuman altında tedaviye alınmışlardır. Hepsinde değişik sürede olmak üzere iyileşmiştir.

Taşkınlıklardan alınan doku parçaları ayrı ayrı materyaller halinde Histopatolojik muayeneye gönderilmiş ve aşağıdaki sonuçlar alınmıştır: 21/89 2186, 2185, 2183, 2182, 2184, 2188, 2190, protokol no; lu materyallerin hepsinde; Habronemose ve mantar yönünden yapılan muayeneler menfi sonuç vermiştir, histopatolojik tablo DERMATİTİS NECROTİCANS olarak tarif edilmiştir. Yalnız 2182/1829 No.lu merkep aygırından alınan taşkın yara granülasyonunun muayenesinde, Dermatitis necroticans tablosuna ilâveten ortasında yabancı bir cisim olan (muhtemelen bir arthropod veya bitkisel cisim) dev hücrelerinden çok zengin bir granulom tesbit edilmiştir.

Yaptığımız tetkikte, bu haradan Eskişehir Aygır deposuna tahsis edilen damızlık merkeplerde de bezeri şekilde bir hastalık depoya geldiklerinde varmış ve antiseptik kompresler tatbikiyle iyileşmiştir.

Ö z e t

1 — 1963 Yılı yaz aylarında Tarım Bakanlığı Vet. İş. Gn. Md. lüğünün Çukurova Harası damızlık merkezlerinden 229'unda salgın hastalık karakterini taşıyan bir dermatitis hastalığı çıkmıştır.

2 — Hastalık ön bacaklarda Artic. carpi, artlarda Artic. tarsi'ye, kadar ve burun ağız çevresinin derisinde lokalize olmakta, bir kaç vak'ada da karın altında diffuz ödemle birlikte bulunmaktaydı.

3 — Hastaların 76 sında bir veya birkaç ayakta, çoğunlukla Corium coronarium bölgesinde yer alan geniş deri ve altındaki dokuların mortifikasyonu ile müterafik bir tablo, birkaçında tırnakta diffus ayrılmalar ve septisemiye varan toxaemie hali, beden ısısının 41 °,2 c. dereceye çıkmış olması müşahede edilmiştir.

Diğer 153 baş vak'ada ise geniş yara komplikasyonları bulunmaksızın sadece bir Dermatitis chronica et exudativa-tablosu tesbit edilmiştir.

4 — Ağır Vak'alar gurubunu teşkil eden 76 merkep mesken ve gıda hijiyen şartları düzenlenerek ayrı bokslara teçrit edilmiş, nekrotik fuvay-yeler şirurjikal yolla temizlendikten sonra antiseptik solüsyonla ıslak daimi komprese alınmıştır. Ayrıca beden ısısı yüksek olanlara Antibiyotik-sülfo-namit kombinasyonu halinde sistematik enjeksiyonlar yapılmıştır. Diğer 153 vak'ada lezyonlu deri kısımları savon noire ve sıcak su ile yıkayıp kurulan-dıktan sonra Glycérine-iodée, Glycérilo-bleu de méthylène ve. diğer kuru-tucu, antiseptik pomatlarla tedavi edilmişlerdir.

Tedavide bir vak'a cevap vermemiş ve toksemi tablosu göstererek ölmüştür. Diğer üç vak'ada Arthritis suppurativa (ayak ekleminde) baki kalmış iki vak'ada da daimi toplik sekel olarak tesbit edilmiştir.

5 — Hastalığın etkenini tesbit bakımından müteaddit mütechassis heyetler tarafından otopsi, patolojik, bakteriyolojik ve parazitolojik yönlerden muayeneler yapılmıştır. Bunlardan bir heyet cilt habronemose'u üzerinde kanaat hasıl ettiğini bildirmiş, diğer muayenelerde spesfik bir tablo tespit edilememiştir. ve yalnız DERMATİTİS NECROTİCANS'ın tarifi yapılmıştır.

6 — Hastalıkta tedavinin sonuç olarak bildireceğimiz seyri ve nisbetleri şöyledir:

	76	sı ağır
	153	ü hafif
Hasta merkep sayısı (total)	229	
Tedaviye başlayınca kadar septisemi tablosuyla ölenler	5	(%2)

Tedaviye cevap vermeyip ölenler	1	(% 0,4)
Tedaviye rağmen Arthritis suppurativa tablosu gösterip mütehassis hey'etlerce etiyojijiyi incelemek maksadiyle öldürülen	3	(% 1,2)
Sekelsiz olarak şifa bulanlar	223	(% 97,5)
Daimi hafif topallık göstererek iyileşmiş olan ..	2	(% 0,9)

S o n u ç

Yurdumuzda literatür kayıtlarına göre ilk defa rastlandığı anlaşılan bu hastalık aşağıdaki mütâalalara dayanılarak yaygın bir **Dermatitis Chronica - Exudativa et Necroticans** tan ibarettir.

1 — Hastalığın zuhur ettiği Ceyhan - Çukurova Harası'nın mer'a ve otlakları 1963 yılı ilkbaharından haziran sonlarına kadar sular altında çamur ve bataklık halinde bir durum göstermiştir.

2 — Bu otlak ve mer'alarla, ahır ve hayvanların üzerinde bitkisel ve hayvensel ektoparazitler için sistematik olarak terkinde bilhassa BHCI tutan ensektisit ilâçlar kullanılmıştır.

3 — Hastalık evvela o yıl Kıbrıs'tan ithal edilen damızlık merkeplerde ve bilâharede daha evvel gene Kıbrıs'tan getirtilen merkeplerde belirmiş, Temmuz ayının başlarında dikkati çekmiştir. Hara'nın diğer sığır, at ve koyun gibi aynı meralarda otlayan hayvanlarında benzeri herhangi bir tablo ile karşılaşılmamıştır.

4 — Son beş yıllık kayıtların tetkikinden adı geçen hara'da cilt habronemose'u veya benzeri şekilde bir hastalık görülmemiştir.

5 — Hastalığa tarafımızdan müdahale edilinceye kadar beş ölüm vukuatı olmuş, ayrıca diagnose için üç vak'ada mütehassis hey'etlerce itlaf edilmiştir.

6 — Gerek genel symptome'larla birlikte nekrotik deri fuvayyelerini taşıyan 76 baş vak'a ve gerekse daha hafif dermatitis symptome'larını taşıyan 153 baş hasta merkepte tedavi olarak daha evvelce tatbik edilen antibiyotik, sülfonamid, antiseptik tatbikatından hiç bir sonuç alınamamış ve fakat bizim çizdiğimiz plân çerçevesinde antiseptik daimi ıslak kompres, antibiyotik-sülfonamid kombinasyonları halinde enjeksiyonlar, tecrit, antiseptik ve cetrisan toz ve merhemlerin tatbiki % 97,5 nisbetinde şifa sağlamıştır.

7 — Hastalığın ethyologie'si yönünden muhtelif mütehassis hey'etler tarafından yapılan muayene ve incelemede sadece bir hey'et Habronemose cutanéé olabileceği kanaatini serdetmiş, diğer muayenelerde tablo bir **DERMATİTİS NECROTİCANS** olarak bildirilmiştir.

Bize göre de, hastalık; çamurlu, yağmurlu bölgede otlamak mecburiyetinde olan bu merkezlerde bir predisposan faktöründe rol oynaması suretiyle şekillenen DERMATİTİS CHRONİCA-EXUDATİVA et NECROTİCANS tan ibarettir. Hastalığın yaygın bir hal almasında o bölgede kullanıldığını zikrettiğimiz ensektisit ilaçların irkiltisel tesirlerinde büyük rol oynadığı kanaatindeyiz. Esasen hastalığın lokalizasyonunun extremitele'rin bilhassa distal nihayetlerinden başlayıp yukarıya doğru yayılması, ağız, burun çevresi ve bazılarında da karın altı derisini istila etmesi bu irkiltisel maddelerle temas eden deri bölgelerinin hastalığa yakalandığını göstermektedir. Klinik tablo Habronemose cutanée ile hemen hiç ilgili görülmemektedir. Esasen tedaviye kısa zamanda cevap vermesi ve yaz sırasında kullanılan az çok spesifik ilaçlardan hiçbirine baş vurulmadan hemen iyi sonuçlara varılması hastalığın daha çok yukarıda zikrettiğimiz şartlar dolayısıyla husule gelen bir dermatitis olduğu kanaatini vermiştir. Son olarak dokuz hayvanda şekillenen taşkın yara hyperplasi'sinin ise, daimi olarak kullanılan ve az çok irkiltisel olan antiseptik kompres'in tesirine ve kısmende bol sinek irritasyonunda atfetmekteyiz.

S u m m a r y

A Research on Dermatitis Exudativa and Necroticans, Due to Mud, Soil and Irritation of Chemical Insecticides In Cyprus Asses of Çukurova State Farm In Turkey.

This research is based upon 229 chronic or exudativ and necrotic dermatitis which observed the pure breed Cyprus asses (both sex) of Çukurova State Farm in 1963.

The inflammation of the skin affect the limbs below the knees and hocks, around the nose and mouth. The abdominal wall was also involved in some cases. The disease showed a severe course in 76 cases, in this group many necrotic areas are noted at the coronary region in one or more foot. The body temperature was as high as 41 °,2 centigate in 22 patients, some other sistemic disorders are also observed.

Lameness was a commonest sign among the sever cases.

Results of laboratories examinations did not relieve any specific agent such as (Granulation wound-parasitic, lymphangitis, mange and coutaneous glanders-farcy and photosensitisation).

According to our consideration the causes of this disease are:

1) The area of this state farm was covered by the water of Ceyhan River from winter up to June in 1963. The soil and mud were very abundant during this period.

2) The antiparasitic chemical may have an important role which are used periodically at the pasture, stables and on the animals,

3) The asses which are imported from Cyprus have a genetic tendency to this affection.

The 76 severe patients were treated by excision of the necrotic tissues and constant antiseptic wet compresses application. Sulfon and antibiotics injections were added to above treatment in the patients showing high temperature; one out of 76 cases did not respond to this treatment, but others have recovered.

The 153 mild cases gave a good results by applications Glycérine-iodée or Glycérito-bleu de Méthylène.

Except three arthritis suppurativa of coffin joint and two constant lameness, all the others did not show any complication.

This is the preliminary report about dermatitis due to mud, soil and irritation of the chemical agents in Cyprus asses of a state farm in Turkey.

L i t e r a t ü r

Berker, S. Z.; Öktem B. (1956): *Genel Şirurji*, ders kitabı, s.: 206-216 Yeni Desen Matbaası, Ankara.

Bone, J. F.; Catcott, E. J. ; Gabel, A.A.; Johnson, edL. E.; Riley, W. F. (1963): *Equine medicine and surgery*. First ed., p.: 296-299. Am. Vet. Publ. inc. 114 North West Street, Weaton, III.

Ingle, D. J., and Baker, B. L. (1963): *Physiological and therapeutic effects Corticotropin (ACTH) and Cortison*. Charles Thomeas Springfield III.

Kral, F. (1955): *Classification, symptomatology and recent treatment of animal dermatomycosis ((Ringworm)*. AVMA, 127:395.

Kral, F., Novak J. F.; Beck, D. J. (1953): *Veterinary dermatology*, J. B. Lippincott Comp. Philadelphia.

Mauri, H. (1952): *Contribution a L'etude L'Habronemose cutanée des equides essai d'un traitement: La Cryothérapie* ((These pour le doctorat veterinarie)-Imprimerie Parisienne, 16, Plance du palais Toulouse.

O'Flaherty, F., and Rody, W. T. (1948): *Animal skin deases and their influence on leather*. AVMA, 62: 133.

Weille, R. (1953): *Use of enzymes in dermatology*. Rev. de Path. de Gen. et Comp 640: 848-857.

Wooldrige, W.; Joseph, H. L.; and Weiss, R. S. (1949): *Newer Forms of cutaneous therapy*. Am. Pract., 3: 363.